

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

Ad Lectorem Admonitoi Authoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

AD LECTOREM

Admonitio Authoris.

I.

N tradendis disciplinis, maximè verò illis quæ ad morum institutionem pertinent, multipliciter peccari contingit. Plerique ex quodam animi morbo receptas & probatas viris præstantioribus, qui in disciplinis investigandis indefesso studio, miraque ingenii felicitate versati sunt, sententias amore novitatis fastidientes, doctrinas recentes consequuntur. Quibus illud aperte convenit quod in Atheniensibus divina Scriptura notat Act. 17. Atkenienses autem omnes, & advena hospites ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere, aut audire aliquid novi. Istris sanè quibus aures ad novitates pruriunt, cùm non sincero judicio, sed animi levitate ducantur, veram & solidam rerum cognitionem nullatenus assequi valent; & cum illa rudi materia quæ principium generationis corporum à Philosophis censetur, hoc commune habent, ut quemadmodum ista novæ, atque etiam sæpenumerò vilioris formæ appetitu ingenito, veterem & nobilissimam formam animæ viventis rejiciendo, quasi nimiæ excellentiæ perire, formam cadaveris expetit; sic etiam illi à sapientibus traditam olim disciplinam hoc solo fastidiunt, quod gratiâ careat novitatis, ut sibi iste absurdis & paradoxis rerum novarum studio complaceant: perinde ac si quis demens admiranda illa mundi luminaria, Solem, Lunam, cæteraque cœlis affixa sydera, & in his insimis elementis perfectissimè efformata corpora deditgaretur, & horum vice cometas in cœlis, & coporum monstra in terris substitui aperret. Huic usodi furunt insanî circumforanei quidam audaculi, & trix semieruditæ, de summis & eximiis viris mirâ ingenii felicitate præditis, qui multos annos tum Theologiam, tum Juris prudenuam

prudentiam Canonicam in primariis totius Europæ Academiis magna nominis celebritate professi sunt, perversè judicantes; ex quibus ob insignia merita nonnulli ad supremam Petri Sedem, ut duo Innocentii, III. & IV. & Adrianus VI. alii ingenti numero, non sorte, non affinitatis respectu, non gentis nobilitate, non opibus, non ambitu, non aulicis artibus, sed solo præcellentium meritorum delectu ad Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum dignitatem proiecti sunt; quidam alii, ut S. Raymundus, qui iussu Gregorii IX. Codicem Decretalium compilavit, & Summam Casuum dictam Raymundinam conscripsit; S. Thomas, S. Bonaventura, S. Antoninus, in Album Sanctorum qui publico Universæ Ecclesiæ cultu honorantur & invocantur, adscribi meruerunt. Sancti quidem Antonini Florentinorum Archiepiscopi Summam proponit legendam & addiscedam pri-mum sub Carolo Borromæo Mediolanente Concilium provinciale, sub titulo, *Qui libri potissimum à Clericis legendi.* Alios Summi Pontifices etiam ex remotis & alienis ditionibus Roman ac-civerunt, ut eorum scientiâ & sapientissimis consiliis in arduis negotiis & difficultatibus decidendis uterentur; in istis eminet Martinus Navarrus, à quo præceptore alterum Juris Canonici decus Didacus Covarruvias Episcopus Segobiensis, & Supremus Hispaniarum sub Rege Philippo II. Cancellarius, in lib. 4. De-cretal. parte 1. cap. 1. num. 14. gloriatur se Jurisprudentiam didi-cisse, cum ille non vulgari honorario Jus in Universitate Salaman-censi prælegeret; quique Roman evocatus tanti habitus est, ut quandoque viri sapientiâ & longo usu, studiisque consummatissimi, occurrentibus gravibus quibusdam difficultatibus Navar-rum esse consulendum, ejusque consilio standum communiter deliberaverint: & præcellens ille Cardinalis Bellarminus suum de Scriptoribus Ecclesiasticis librum commemoratione Martini Navarræ, cuius magnam doctrinam & pietatem commendat, quasi aureâ quadam fibulâ conclusit. O si ad aliquorum malè ferato-rum libidinem stellæ istæ, quæ in firmamento Ecclesiæ præful-gent, extinguenterunt! quot ignorantiae tenebrae, quot novarum opinionum monstra, quot animarum laquei & conscientiarum iendiculae ad efformandam novam veteri disciplinæ oppositam doctrinam in medium proferrentur? Quantæ inter novos Docto-res exurerent opinionum concertationes & similitates? Quan-ti

é ambigui

ambiguitatum tenebris obvolverentur piorum mentes? Quantis
scrupulorum aculeis divexarentur illâ extintâ luce, quam tot
pientissimi & eruditionis præcipua Viri collatis laboribus, stu-
diis & frequentibus ad Deum precibus per annos ferè quingen-
tos accederunt? Expectanda essent plura secula donec pares
exurerent tum superius nominatis, tum Dominico Soto Aca-
demiarum Hispaniæ, & Concilii Tridentini, in quo præfulsit,
ornamento; & Sylvestro Prierati Sacri Palatii Magistro, ambo-
bus Dominicanis; tum nunquam satis laudato Cardinali Fran-
cisco Toledo è Socierate Jesu, & aliis.

II. Cùm tamen proclives sint hominum sibi nimis indul-
gentium animi ad opposita extrema, nec libenter in mediocri-
tate, qua ut plurimum virtutis & veritatis propria est sedes, con-
quiescere velint, æquale vitium est hominum ad opinionum
morumque laxitatem, & aliorum in oppositam nimiamque ri-
giditatem deflectentium. Non me latet in singulis ac seorsim
spectatis, quantumvis præstantibus Scriptoribus, rarius quidem,
sed tamen aliquando utrumque extremarum opinionum posse no-
tari defectum. Nemo enim mortalis usque adeò eruditus & per-
spicax est, ut non aberret aliquando: sed hujusmodi singulorum
defectus advertit & corrigit communis cæterorum gravium Au-
thorum consensus, quo fit ut errare interdum aliquis possit in-
hærendo alicujus gravis & laude digni Scriptoris opinioni; non
tamen peccabit inhærendo communi, vel majori graviorum &
sapientiorum Doctorum consensui, modò propria ipsius con-
scientia, quanvis erronea, non aduersetur. Leves autem Autho-
res, & novarum, suspectarumque opinionum studiosos opifices,
quanvis mutuò initâ inter se factione plusquam centeni occur-
serent, nihil moror. De talibus admonet Evangelium: *Cecus si ca-
cum ducat xembo in foveam cadunt.* Præferendum esse gravium
Authorum consensum unius, aut alterius etiam gravis alioqui
Authoris singularibus placitis sapienter docent Joannes Andreas
in cap. i. de constit. & Navarra cap. 27. num. 280. duo Canonici
Juris lumina.

III. Sanctus Joannes Damascenus in fine sui hæreticorum
catalogi quosdam notat, quos vocat Ethicoproscopas, id est circa
morum doctrinam errantes: horum vero duo invicem contraria,
sed tamen æqualiter perniciosa dicit esse genera; eos scilicet qui
nimia

nimia facilitate & segnitie res quæ illicitæ sunt, dicunt esse licitas ; & illos è contrario, qui nimia severitate res quæ licitæ sunt, pronunciant illicitas. Utrosque eodem judicio , parique maledictione condemnat Deus Isaiæ 5. *Va qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.* Praclarè quoque ait S. Bonaventura lib. 2. Compend. Theolog. Verit. cap. 52. *Cavenda est conscientia nimis larga, & nimis stricta: nam prima generat presumptionem, secunda desperationem: item prima saepe dicit malum bonum, secunda è contra bonum malum: item prima saepe salvat damnandum, secunda è contra damnat salvandum.* Idemque Sanctus Doctor paulò post subjungit: *Error conscientia causatur ex singularitate, quâ homo sequens sensum proprium non conformat se alii, nec sequitur communes vias bonorum.* His convenient illud Numer. 11. *Extrema castrorum consumpsit ignis.* En igitur ut Seraphicus Doctor extrema opinionum quasi oppositos scopulos Scyllæ & Carybdis declinanda docet; auream verò consecrandam mediocritatem, quam ab illo inveniri monet, qui communes sequitur bonorum vias, proprioque abdicato sensu, communi bonorum iudicio se conformat.

I V. A quibusnam ingenii ultra modum aut severioribus, aut indulgentioribus magis periclitetur animarum salus, difficile & stimatu fuerit. Per indulgentiores quidem deducuntur animæ per spatiofam & latam viam quæ dicit in æternam perditionem, taliumque Directorum obstetricante manu educitur coluber tortuosus, concipitur, paritur & fovetur peccatum. Hinc apud Ezechiel cap. 13. Dominus indignatur & maledicit consuentibus pulvillo sub omni cubito, & facientibus cervicalia sub capite universæ ætatis, ut scilicet molliter & blandè in peccatis suis conquiescant homines seducti, sibique de hujusmodi Directoribus complacentes. Hos perstringit Isaias cap. 30. *Qui dicunt videntibus, Nolite videre; & aspicientibus, Nolite aspicere nobis ea que recta sunt: loquimini nobis placentia, videte nobis errores.* Sapienter ait S. Hieronymus ad Eustochium epist. 19. *Quoniam mel in Dei sacrificiis non offertur, nimia dulcedo arte mutata est, & quadam, ut ita dicam, piperis austerritate condita.* Apud Deum enim nihil voluptuosum, nihil tantum suave placet, nisi quod in se habet aliquid mordacis veritatis. Illud quidem à Domino significatum

ē credo

credo ubi mel à sacrificiis prohibet, sal verò naturali acrimoniam
præditum adhiberi juber. Ecclesiam certè nuper ingemuisse vi-
dimus à factione quorumdam novorum Casuistarum, qui quum
antiquos aspernarentur, seque illis longè præferendos jactanter
scriberent, eam morum relaxationem, & criminum etiam atro-
cissimorum licentiam quamplurimis editis libris prædieabant &
propugnabant, ut satis mirari nemo possit hæc opinionum por-
tenta quæ Alexander VII. proscriptis & anathematizavit, pot-
uisse hominibus probari, quibus aliqua rationis & probitatis
scintilla superesset: adeò interest communi Patrum & Doctorum
consensi debitam servari laudem & approbationem.

V. Cæterum sicut noxia est laxior indulgentia, ita & immo-
derata in rebus conscientiæ austera, quæ hominum imbecilli-
tatem nihil pensi habens, neque à præceptis consilia discernens,
dum illos ad nimis ardua compellit, viam salutis æternæ, quam
Christus illis aperuerat, præcludit; salvandos, ut ait D. Bonaven-
tura, damnat, & consciens propriæ infirmitatis ad desperationem
adigit. Accidit enim ut miseri homines hac audita rigidiore do-
ctrinâ credant vel dubitent inesse mortalem culpam ubi nulla est;
sed tamen rei difficultate vici, ex erronea conscientia mortaliter
peccent & damnentur. Suam ex opposito benignitatem Salvator
hominum Jesus Christus nobis enixè commendat: *Venite ad me,*
inquit, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite
jugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum, & humilis
corde; & invenietis requiem animabus vestris: jugum enim meum
suave est & onus meum leve. Idemque Scribas & Phariseos hoc
nomine criminatur, Matth 23. *Alligant enim onera gravia & im-*
portabilitas, & imponunt in humeros hominum. Quem in locum ve-
ruts Operis Imperfecti Author, qui sub nomine S. Chrysostomi
prodiit, ita commentatur: *Tales sunt nunc etiam Sacerdotes, qui*
grave pondus venientibus ad pœnitentiam imponunt; qui dicunt, &
non faciunt: & sic dum pœna presentis pœnitentia fugitur, contem-
nitur pœna peccati futura. Sicut enim si fascem super humeros ado-
lescentis, quem non potest bajulare, posueris, necesse est ut ant fas-
cem rejiciat, ab sub pondere confringatur: sic & homini cui grave
pondus pœnitentie imponis, necesse est ut aut pœnitentiam tuam rejic-
iat, aut suscipiens, dum suffi ere non potest, scandalizatus amplius
peccet. Qui locus allegatur in can. Alligant, 26: quest. 7. His ac-
cedit

cedit S. Ambrosii prudens discretaque admonitio commentar. in
Psal. 118. serm. 5. Sant etiam in nobis qui timorem Dei habent, sed
non secundum scientiam, statuentes duriora præcepta que non possit
humana conditio sustinere. Timor in eo est, quia videntur sibi consu-
lere discipline, opus virtutis exigere. Sed infirmitas in eo est, quia non
compatiuntur nature, nec estimant possibilitatem. Quapropter præ-
clarè admonet in suis distichis S. Gregorius Nazianzenus:

Mη δικαιοσύνη τιν' ανέπειρα μή τε Φρόνος

Ἄγκυλος εἰς εἰς. πέρος ἀπίστως.

Noli iustitia rigida & inflexibili, neque prudentia versatili addic tus
esse. Optima est in omnibus moderatio.

V I. Advertant quæso illi qui omnia reprobare solent quæ-
cumque non sapiunt extremam rigiditatem, quād directè adver-
setur eorum propositum sacro Cānoni sic admonentī: *In his verò
super quibus jus non invenitur expressum, procedas equitate ser-
vata, semper in humaniore partem declinando, secundūm quod
personas & causas, loca & tempora videris postulare: cap. ult. de-
transact. Discerni vix potest ex duabus extremitatibus relaxatio-
num & rigiditatum, utra plures animas in infernum præcipitet.
Prima quidem spatiōsam illis viam aperit, qua Christo attestante
ducit ad perditionem: secunda verò, quæ privato, non evange-
lico spiritu præscribitur, easdem urget ad æternam damnationem
duplici tramite, scilicet erroneæ conscientiæ, & desperationis ex-
nīmia difficultate. Etenim persuasæ sibi, esse mortale peccatum
ubi nullum est, & aliunde rei difficultate deterritæ, mortaliter
peccant ex erronea conscientia, propriæque infirmitatis experi-
mento: & ex desperatione eò tandem labuntur, ut præcedentem,
quā anteā afficiebantur, salutis suæ curam penitus abjiciant.*

V II. Constat ex nimis pertinaci ad æquum rigidiorē il-
lam, quæ suprà descripta est, disciplinam affectu permplitas hære-
ses ortum duxisse, quales fuerunt Novatianorum, Encratitarum,
Manichæorum, Montanistarum, Cataphrygum, qui pro suis ultra-
modum rigidis observationibus bellum Ecclesiæ indixerunt, &
Fideles quoque fugillaverunt ut carnales, animales, sensuum
voluptatibus addicatos & indisciplinatos. Novatiani pariter eadem
retrecti spiritus rigiditate semel lapsos omni spe veniæ exclude-
bant, & Christi Ecclesiam aversabantur hac ex causa, quia lapsos
penitentiā functos reconciliabat. Quis credidisset Tertullianum

— 3 — præcelen-

præcellentis ingenii Scriptorem, qui tam strenuè patrocinatus Ecclesia fuerat editis invictissimis ad Gentiles apologiis, & adversus hæreticos libro illo de Præscriptionibus, qui velut arx inexpugnabilis & munitissimum armamentarium vel solus sufficiat ad omnes hæreses debellandas; futurum tamen acerrimum hæresis propugnatorem, & quod amplius admireris, insulssissimi Montani, & duarum muliercularum fanaticarum discipulum? Scilicet tetricum & superbum ejus ingenium quidquid extre-
num rigorem & inflexibilem duritiem non sapiebat, insolenter & protervè dedignabatur. Fugam in persequitione criminis ver-
tit, præferens Montani dogma Christo suis suadenti discipulis,
ut urgente persequitione fugiant de civitate in civitatem, ut ex
ejus libro de fuga in persequitione liquet. Militibus Christianis
fas esse præfractè negat, coronam pro accipiendo (ut tunc moris
erat) donativo in capite deferre: quâ futili & falsâ doctrinâ pote-
rat facile odium & persequitio Gentilium in Christianos recru-
descere, ut contigit Christiano militi cruciatibus addicto, qui hac
imbutus persuasione incoronatus ad donativum recipiendum ac-
cesserat, ut patet ex ejus de Corona militis libello. Idem secundas
nuptias pari cum stupris condemnatione criminatur, ut ex ejus
Tractatibus compertum est de Monogamia, & de Pudicitia. In
hoc secundo Romani etiam Pontificis Decretum illis qui forni-
cati aliquando fuerint pollicens veniam, si conversi canonicâ poe-
nitentiâ functi fuerint, proclamat propugiosum & infame, at-
que ad inscriptiones amandat prostibulorum januis præfigendas.
Idemque in Orthodoxos, quos pro sua modestia perpetuo vocat
animales, acriter invehitur libro de jejunis adversus Psychicos,
hoc nomine, quod multò minùs quam Montanistæ jejunarent.

VIII. Quid Luciferum Calaritanum Episcopum commo-
morem? Illum enim post insignia virtutum specimina, post miri-
ficâ de Ecclesia in arduis negotiis & temporum difficultatibus
merita, nimia inflexi animi severitas in schisma præcipitem egit.
Quia nimirum præfractè aversabatur sapientissimum tum Liberii
Romani Episcopi, tum Alexandrinae Synodi Decretum, cui mag-
nus præfederat Athanasius, prorsus ad Ecclesiam tantoperè peri-
clitantis pacem instaurandam, & reducendos ad orthodoxam Fi-
dem Arianos necessarium. Isto itaque pervicaci spiritu perni-
ciosum diuturnumque schisma Antiochiae excitavit in odium

Meletii

Meletii laudatissimi Episcopi, hoc prætextu, quod antequam ejus
urbis Patriarchatum iniret, exterius cum Arianis communica-
verat; ideoque novum ibidem instituit Lucifer Episcopum Pau-
linum. Nec his contentus, nolens deinceps quidquam habere
commune cum reconciliatis Arianis, neque cum Orthodoxis qui
cum reconciliatis communicabant, omnem cum Ecclesia Catho-
lica, tanquam veterum Canonum infractorice, communionem ab-
ruptit usque ad vitæ suæ exitum.

IX. Multorum verò consulens utilitati, amice Lector, per-
multas tractationes in unum corpus redigi, quales antehac visæ
non fuerunt in unum compilatae, sed dissitis ac sejunctis volumi-
nibus dispersæ. Alii namque Scriptores Canonicam disciplinam
qua methodo in Universitatum Scholis tradi solet, egregiè expli-
catam, non ad usum forensim, sed ad theoriam, seu speculativam
notionem litteris commendaverunt: alii ad praxim collimantes
in ea sola versati sunt quæ conscientias dirigit, & ad usum perti-
net sacræ Confessionis. Cæterū alii diversum sibi scopum præfi-
gentes, eam solam sibi proposuere praxim, quæ circa beneficia-
rias lites & contentiosas causas occupatur. Atque etiam ex Au-
thoribus istis aliqui solius Juris Communis practicam discipli-
nam tradidere, nihil eorum attingentes quæ ad Gallicanum usum,
consuetudines ac leges Regni Francici, plerumque à Jure Com-
muni diversissimas, singulariter pertinent. Quocirca operæpre-
mium non exiguum fore visum est, si post diuturna in his studia
& indefessam perquisitionem, harum cunctatum Ecclesiastica-
rum rerum pleniorē tractationem susciperem, quæ simul theo-
riæ principia umbratilis, & utriusque fori usum, tum secundūm
Jus Commune, tum etiam secundūm Jura Gallicana complecte-
retur: quæ tam multiplex atque diffusior cognitio cùm haec-
nus hauriri non nisi ex multorum voluminum operosâ lectiose
posset, jam multò faciliter & celerius per hasce lucubrationes no-
stras compararetur. In his præterea curam adhibui, ut quæ sæ-
penumerò alibi perplexè & obscurè traduntur, quantâ potui
perspicuitate declararem.

EPISTOLA